

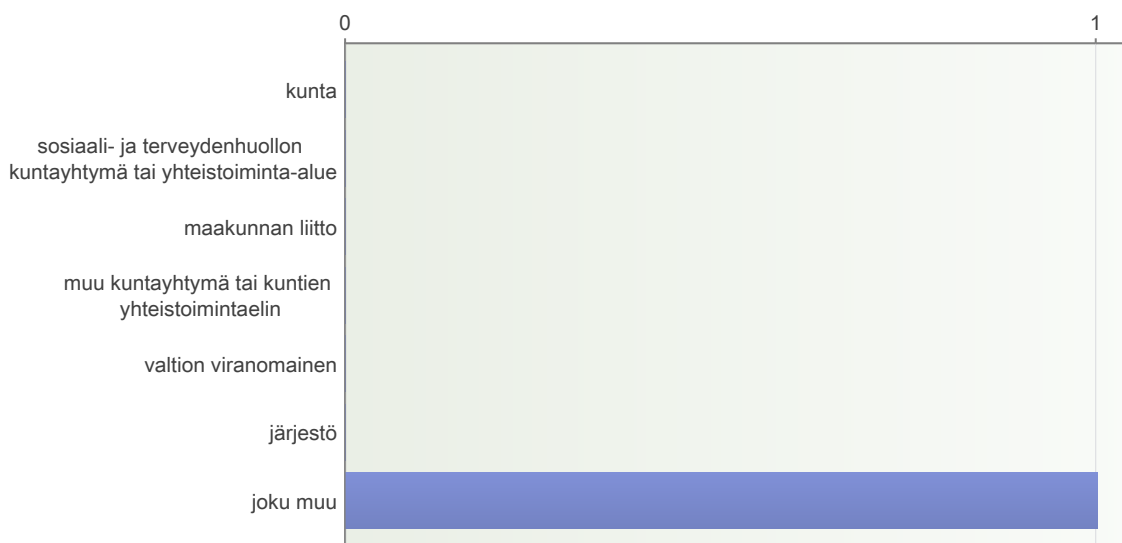
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE)	Maisa Rein	Maria Kaisa Aula, puh: 0505309697, mariakaisa.aula@luukku.com		

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: joku muu

- Sosiaali- ja terveysministeriö

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Ei vastauksia.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelman tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta, lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia, hillitä kustannusten kasvua ja alentaa kustannuksia kokoamalla yhteen nykyiset hajanaiset palvelut lapsi- ja perhelähtöiseksi kokonaisuudeksi. Tavoitteet ovat samat kuin maakunta- ja soteuudistuksella. Tässä lausunnossa arvioidaan missä määrin lakiesitys mahdollistaa, edistää tai missä määrin estää tai asettaa riskialttiiksi näiden LAPE tavoitteiden saavuttamista. Tämän LAPE-lausunnon lisäksi OKM, Kuntaliitto ja THL antavat omat viralliset lausuntonsa hallituksen esitysluonnokseen sote- ja maakuntauudistuksesta.

LAPE tavoitteiden saavuttaminen edellyttää lapsi- ja perhelähtöistä yhteensovittamista

- 1) sosiaali- ja terveystyöpalveluiden kesken
- 2) sote – ja muiden lasten ja perheiden palveluiden, etenkin kuntien vastuulle jäävien sivistyspalveluiden kesken
- 3) perus- ja erityistason palveluiden kesken sekä sote että sivistyspalveluissa (ja muissa palveluissa) sekä
- 4) lasten ja heidän vanhempiensa palveluiden kesken (etenkin mielenterveys ja päihdepalvelut, erotilanteet).

Keskeinen väline LAPE kehittämistyössä ovat uudet mallinnettavat palvelukokonaisuudet (matalan kynnyksen palveluissa perhekeskustoimintamalli sekä koulu/oppilaitos lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena sekä erityispalveluiden kokonaisuus). Laadukas ja monialainen palveluiden tarpeen arviointi on näissä keskeistä, jotta lapsen, nuoren tai perheen avuksi saadaan sopiva/tarpeenmukainen tuki oikeaan aikaan. Kaiken kaikkiaan tuen painopistettä on siirrettävä ehkäiseviin palveluihin ja vanhemmuuden tukeen. Lisäksi toimintakulttuurin tulee uudistua lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuvaksi päätöksenteossa ja suunnittelussa. Kokonaisuutta on lisäksi johdettava ja linjattava vähintäänkin strategisesti kansallisella, alueellisella ja kuntatasolla.

Sote – integraatio ei riitä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen ja kustannusten kasvun hillintään

Maakunta- ja sote-lakikokonaisuus keskittyy luomaan edellytykset sosiaali- ja terveystyöpalveluiden sekä näiden osalta perus- ja erityispalveluiden asiakaslähtöiseen yhteensovitukseen. Tässä se tukee LAPE-tavoitteita ja on sellaisenaan merkittävä edistysaskel nykyiseen hajanaiseen palvelujärjestelmään. Sote- yhteensovitus ei kuitenkaan riitä eriarvoisuuden sekä kustannusten vähentämisen tavoitteen saavuttamiseksi lasten, nuorten ja perheiden osalta.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat pääasiassa muita kuin sotepalveluita (varhaiskasvatus, perusopetus, toinen aste, nuorisotyö, vapaa-aika, liikunta, kulttuuri jne.). Lisäksi asumisen ja yhdyskuntarakenteen ratkaisut kunnassa vaikuttavat olennaisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin. Jatkovalmisteluun on kytkettävä vahvemmin yhteensovitus lapsille ja nuorille tärkeiden kunnan järjestämisvastuulla olevien palveluiden kanssa. Ilman tiivistä yhteensovitusta kuntapalveluiden kanssa riskinä on hajanaisuuden ja eriarvoisuuden lisääntyminen eikä väheneminen. Jo nykyisellään saman järjestäjän tuottamana sote- ja sivistyspalveluiden yhteensovituksessa on monenlaisia haasteita. Uudet yhdyspintapalvelut on rakennettava kansallisesti johdetusti.

Yhteensovitusta tarvitaan monin tavoin sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, peruspalveluissa sekä perus- ja erityispalveluiden integraatiossa ja erityispalveluiden tuomisessa lasten ja nuorten arkiympäristöihin. Laajaa palveluiden yhteensovitusta vaativien lasten erityisryhmistä mainittakoon etenkin vammaisten lasten sekä lastensuojelun asiakkaana olevat lapset ja nuoret.

Kyse on sekä

- 1) palveluiden lapsi- ja perhelähtöisen yhteensovituksen edellytysten luomisesta (esim. ns. yhteinen/yksi lapsi – yhteinen/yksi suunnitelma, tiedon siirtyminen, palveluohjaus, perheen palveluiden kokonaisuus) että
- 2) yhteisestä lapsi- ja perhepalveluiden ja -politiikan strategisten linjausten luomisesta sekä palvelukokonaisuuksien johtamisesta (kertomukset, raportointi, tietopohja, kustannusten seuranta, resurssit, lapsivaikutusten arviointi, osaamisen kehittäminen).

Nämä tarpeet on otettava huomioon kunta-maakunta – yhteistyön ohjauksessa, valtion ja maakuntien välisissä neuvotteluissa ja ohjauksessa sekä ja valtioneuvostotasolla etenkin STM-OKM välisen yhteisen linjaamisen tarpeena (vrt. sosiaali- ja terveyden huollon kansalliset suunnitelmat). Huomioon on otettava n myös yhteensovitus maakunnan kotouttamispalveluiden (maahanmuuttaja lapset ja perheet) sekä työllisyyspalveluiden kanssa (nuoret). Kunta- maakunta-välisen yhteistyön ja palveluiden yhteensovituksen menettelytapoja on toki mahdollista jatkossa täsmentää erityislainsäädännössä. Lasten ja nuorten osalta erityisen vahva tarve tähän on kuitenkin syytä todeta jo järjestämislaeissa.

Lakiesitys painottaa maakunnan vastuuta asiakkaan sote-palveluiden yhteensovituksessa. Tämä onkin välttämätöntä, mikäli valmistelu etenee ns. monituottajamallin mukaisesti. Riskinä on kuitenkin että maakuntiin hajautettu palvelukuvausten ja ketjujen laadinta ei tuota riittävän yhdenvertaisia ja parhaita käytäntöjä huomioivia palveluita tai että kuvaukset eivät riittävästi ota huomioon lasten ja nuorten arjen kasvuympäristön tarpeita.

MAAKUNTALAKI

Kansallista ohjausta tarvitaan lapsi- ja perhepalveluiden kokonaisuudesta sekä yhdyspintapalluiden toimivuudesta

Tavoitteiden saavuttamisen kannalta on tarpeen, että lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuuksissa on riittävällä kansallisella ohjauksella varmistettava yhtenäiset palveluketjut ja kokonaisuudet niin että kunta-maakunta yhteyspinnat tulevat asiakkaan kannalta sujuviksi. LAPEssa kehitetään juuri ”yhdyspintapalveluita” eli perhekeskustoimintamallia sekä kouluja ja oppilaitoksia lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena. Lisäksi on kansallisella ohjauksella varmistettava etenkin neuvolatoiminta sekä opiskeluhoito kouluun ja oppilaitokseen sijoittuvana lähipalveluna. Lisäksi kansallisella ohjauksella on varmistettava, että palveluketjut ja -kokonaisuudet sekä eri palvelujen väliset yhteyspinnat rakentuvat riittävän yhdenmukaisina eri maakunnissa. Monitoimijainen palvelutarpeen arviointi tai perus- ja erityistason perhetyön palvelun sisältö ovat esimerkkejä palveluista ja toiminnoista jotka edellyttävät kansallistariittävää yhdenmukaisuutta. Vaikka palvelujen tuottamisen tavoissa ja organisoinnissa tulee väistämättä olemaan vaihtelua, kansallisella ohjauksella on varmistettava että tietty yhdenmukaisuus on turvattu.

Kansallisessa ohjauksessa voitaisiin ottaa mallia perusopetuksen ohjausjärjestelmästä eli opetussuunnitelman perusteiden käytöstä opetusta ohjaavana ja yhtenäistävänä toimintatapana. Asiakkaille on tärkeää hahmottaa tulevan lapsiperheiden palvelujärjestelmän kokonaisuus, eri toimijoiden roolit ja keskeiset toimintatavat. Jotta nämä palvelut avautuvat asiakkaille riittävän selkeästi, tulisi palvelut ja keskeiset toimintaperiaatteet voida luoda ja kuvata riittävän yhtenäisellä tavalla koko maassa. Samoin on varmistettava sekä vaativien palveluiden (5 erityisaluetta) että muiden erityispalveluiden jalkautuminen ja konsultaatio lasten arkeen. On välttämätöntä ottaa LAPE kärkihankkeessa näissä kokonaisuuksissa tehtävä kehittämistyö huomioidaan uudistuksen jatkokehityksessä (etenkin valinnanvapausratkaisujen toinen vaihe) sekä substanssilainsäädännön uudistusvaiheessa.

LAPE tavoitteena on, että maakunnissa tehtävän yhteensovitettujen palveluiden ja toimintakulttuurin kehittämistyön (2017–2018) tulokset siirretään valtioneuvostotason yhteisiksi lapsi- ja perhepalveluiden ja -politiikan linjauksiksi, jolloin niiden jatkuvuus varmistetaan vuoden 2019 jälkeen. Tämä kehittämistyö on syytä aloittaa jo keväällä 2018.

Kansallisesti on myös varmistettava valtioneuvostotasolla lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ja -politiikan yhtenäinen strateginen johtaminen ministeriöiden yhteistyönä. Samoin on luotava menettelytavat siihen, miten kunnat ja maakunta luovat (esim. maakunta ja kuntastrategiaan sisältyvän) yhteisen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden linjauksen esimerkiksi vaalikausittain.

Sote-uudistuksen etuna on se, että maakuntien järjestäessä palveluita kuntien sijasta on mahdollista toteuttaa yhdenvertaisemmin kaikissa lapsi- ja perhepalveluissa huomioiden nykyiset alueelliset erot esim. neuvolatoiminnassa, opiskeluhoitopalveluissa, lastensuojelun, vammaisten lasten ja perheiden palveluissa sekä muissa erityistä tukea ja osaamista vaativissa palveluissa. Myös kustannusten seuranta ja toiminnan suuntaaminen väestön hyvinvoinnin ja terveyden näkökulmasta strategisille painoalueille voi olla helpompaa toteuttaa maakunnissa. Toisaalta maakuntien itsenäinen päätäntävalta voi johtaa erilaisiin ratkaisuihin lähipalveluiden organisoimisessa, joka saattaa lisätä ihmisten eriarvoistumista.

Asiantuntemus ja osaaminen perus- ja erityispalveluissa voidaan paremmin turvata järjestämisvastuun ollessa maakunnalla. Toisaalta vaarana on paikallistuntemuksen heikkeneminen palvelujen järjestämistä koskevassa päätöksenteossa. Maakunnassa on mahdollista luoda yhtenäiset toimintalinjaukset lasten ja perheiden palvelujen väliseen työnjakoon, jolloin palvelujen saatavuus, kuten asiakkuuden kriteerit ja palveluiden laatu, voidaan turvata paremmin. Riskinä on se, että palveluverkko harvenee ja palvelut heikkenevät etenkin kauempana väestökeskittymistä. Vaarana on, että paikallistuntemusta ja kuntien omia hyviä käytäntöjä ja malleja menetetään.

Lähipalveluiden varmistaminen

LAPE tavoitteiden kannalta on aivan keskeistä että peruspalvelujen tulee olla helposti saavutettavia, matalan kynnyksen palveluja, jotka ovat lähellä lapsia ja heidän perheitään. Myös erityispalveluiden tulee jalkautua lasten ja perheiden arkeen. Tämä on erityisen tärkeää niiden lasten tai lapsiryhmien osalta, jotka käyttävät paljon perusterveydenhuollon palveluita tai joiden hoito ja kuntoutuminen vaativat ammattilaisilta hyvää lapsen ja perheen asuinalueen paikallistuntemusta tai tiivistä yhteistyötä kunnan toimijoiden kanssa.

LAPE:n Perhekeskustoimintamallissa keskeistä on tuoda laadukas, monialainen palvelutarpeen arviointi lapsen ja perheen lähelle. Useiden palveluiden tulisi jalkautua nykyistä paremmin kotiin. Esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolat olisivat tämän suunnitelman mukaan osa perhekeskustoimintamallia. Samoin perhekeskuksen osana toimisivat kotipalvelu ja ehkäisevä perhetyö sekä lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä tapahtuva perhetyö, jotka toteutetaan lapsen, nuoren ja perheen kotona.

Opiskeluhoollossa (koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) lasten tulee voida asioida itsenäisesti jo alakoulussa, joten on tärkeää, että opiskeluhoito toteutuu lähipalveluna koulussa tai oppilaitoksessa. Opiskeluhooltoon ja sen palvelujen tehtäviin kuuluu lain mukaan myös yhteisöllinen opiskeluhooltotyö, jota voi toteuttaa ainoastaan toimimalla oppilaitoksessa.

Hyvinvointierojen kaventamisen sekä kustannusten alentamisen tavoitteen kannalta on tarpeen kansallisesti ohjauksella varmistaa riittävät lähipalvelut sekä erityispalveluiden jalkautuminen lasten ja perheiden arkeen. Lasten, nuorten ja perheiden kannalta nämä ovat neuvolapalvelut, muut perusterveydenhuollon sekä opiskeluhoollon palvelut. Opiskeluhoollon kaikkien palveluiden (koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) tulee olla osa kouluyhteisöä siitä riippumatta järjestääkö ne kunta vai maakunta.

Demokratian toteutuminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa uhkana on se, että asukkaiden vaikutusmahdollisuudet ja tiedon saaminen heikkenevät, kun etäisyys palvelutuotannon ja sitä koskevan päätöksenteon välillä kasvaa ja

muodostuu erilaisia päätöksenteon ja hallinnon portaita (maakunta/palvelulaitos/yhtiöt).

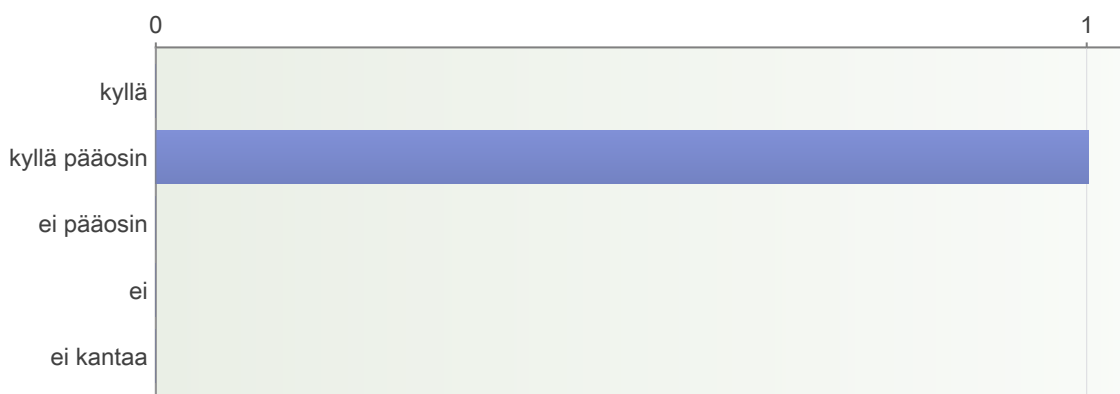
Etenkin lasten ja nuorten kannalta on välttämätöntä velvoittaa maakunta tiedottamaan asioista ymmärrettävästi ja selkeästi sekä aktiivisesti keräämään lapsilta ja nuorilta mielipiteitä ja näkemyksiä palveluiden laadusta ja kehittämisestä. Yhteistyö maakunnan palveluiden suunnittelun ja esimerkiksi kuntien oppilaitosten välillä on tässä välttämätöntä, jotta lapset ja nuoret voisivat osana koulutyötä osallistua ja vaikuttaa itselleen tärkeisiin palveluihin.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Ei vastauksia.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Vastaajien määrä: 1

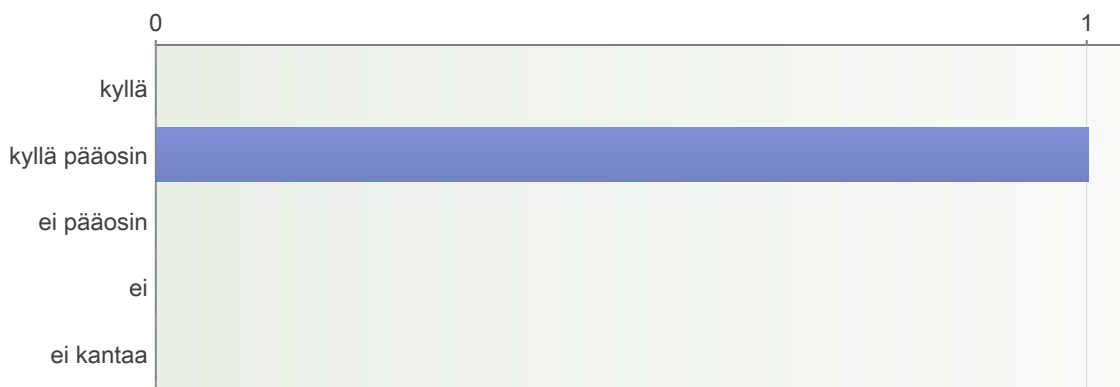

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakunnan tehtäväkokonaisuus on mittava. On syytä harkita, miten varmistetaan maakunnan palvelukokonaisuudessa sen omienkin hallinnonalarajojen ylittävä palveluiden asiakaslähtöisyys. Esimerkiksi kunnissa ns. elämänkaarimallin mukainen palveluiden järjestäminen ja tuottaminen on osoittautunut lasten ja perheiden palveluiden kannalta kustannustehokkaaksi. Olisiko maakunnan palvelutuotannon järjestämisessä luotava sen omat hallintorajat ylittävää asiakaslähtöistä elämänkaariajattelua ja mahdollistettava/rohkaistava esimerkiksi 1) lasten, nuorten ja perheiden 2) työikäisten ja 3) ikäihmisten palveluiden johtamista, järjestämistä ja tuottamista kokonaisuuksina. On riskinä, että maakunnan erilaiset rajapinnat sekä tilaaja- tuottaja mallin soveltamiset muodostavat kankeutta ja esteitä tämänkaltaiselle asiakaslähtöisyydelle.

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

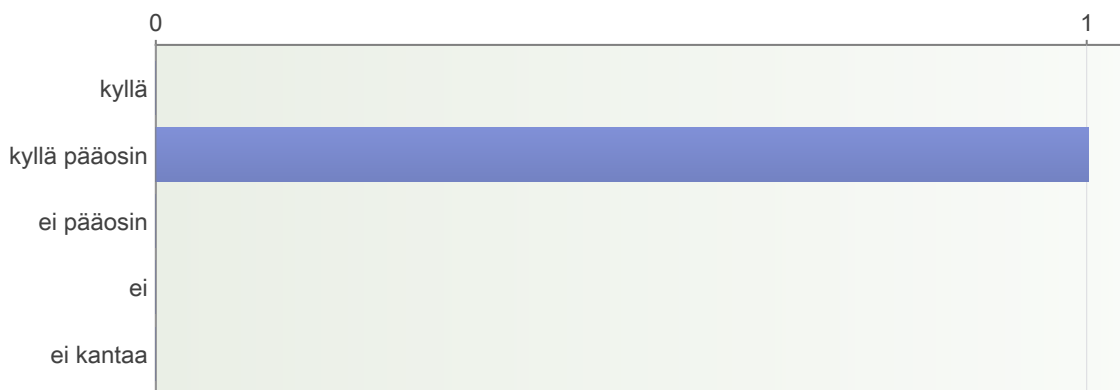

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuteen kuuluu myös turvallisuus

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

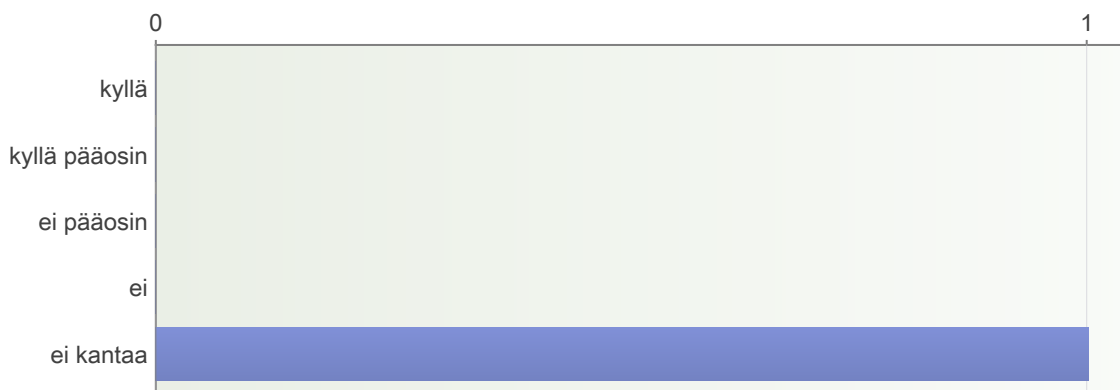

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Asukkaiden osallistumisoikeuden perusteluissa ei ole lakiesityksessä eritelty alaikäisten eli lasten ja nuorten erityisiä osallistumisen ja vaikuttamisen tarpeita. Lasten ja nuorten osallistumisen mahdollistaminen edellyttää kuitenkin esimerkiksi siihen kohdennettuja resursseja ja erityistä suunnittelua.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

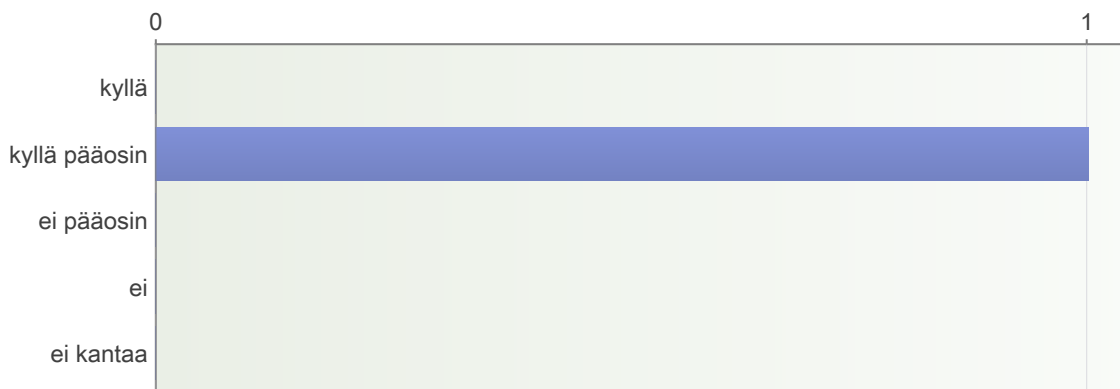
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Se, ettei maakunnille ole tulossa verotusoikeutta, korostaa valtion velvollisuutta turvata sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitus. Tämä ei kuitenkaan saa tapahtua lasten ja nuorten kuntapalveluiden (varhaiskasvatus, koulutus ja vapaa-ajan palvelut) kustannuksella. LAPE tavoitteiden ja myös eriarvoisuuden vähentämisen kannalta on keskeistä turvata myös kuntien lasten ja nuorten palveluiden rahoitus. Sekä maakuntien että kuntien palveluiden rahoituksen turvaamisen kannalta voisi olla parempi, että myös maakunnilla olisi verotusoikeus, jota täydennettäisiin valtionosuusjärjestelmällä.

11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

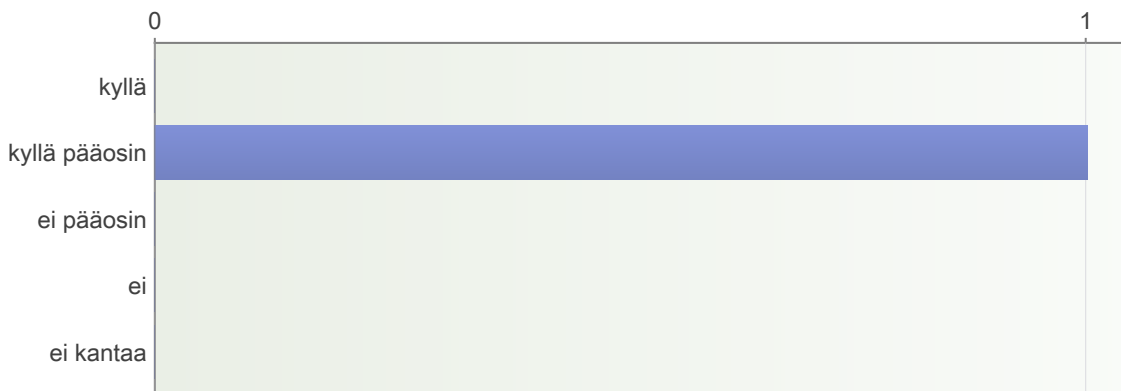
- Lape toimintakulttuurin kehittämiskokonaisuudessa pilotoidaan lapsiystävällisen maakunnan toimintamallia joka sisältää mm. lasten ja nuorten osallistumisen edistämistä, päätösten lapsivaikutusten arviointia, lasten ja nuorten hyvinvointia koskevan tietopohjan ja sen raportoinnin kehittämistä sekä lapsibudjetoitua eli lapsiin kohdistuvien kustannusten seurantaan yli hallinnonalarajojen. Pilotoinnin tuloksia tulee hyödyntää maakuntien hallinnon ja toimintamallien ohjauksessa jatkossa.

Maakunnalle tulee säätää velvoite päätösten lapsivaikutusten arviointiin osana ihmisvaikutuksia.

Lapsivaikutusten arvioinnin perustana on YK:N lapsen oikeuksien sopimus ja sen velvoite lapsen edun ensisijaisuuteen. Päätösten lapsivaikutusten arvioinnin prosessi edellyttää myös tiedonhankintaa lasten ja nuorten hyvinvoinnista sekä myös heidän omien näkemystensä selvittämistä. Päätösten lapsivaikutusten arviointi kytkeytyy siis tiiviisti myös lasten ja nuoren osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin maakunnan hallinnossa. LAPE kehittämistyössä luodaan malleja lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönottoon maakunnissa. Etenkin julkisen talouden haastava tilanne ja siitä seuraavat kustannusten leikkauspaineet korostavat lapsivaikutusten arvioinnin ja sen tulosten huomioon ottamisen merkitystä lapsiin vaikuttavissa talousarviopäätöksissä ja -valmistelussa.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Sote-järjestämislakiluonnoksen 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä varmistaa yhdenvertaiset, kustannusvaikuttavat ja tuottavuudeltaan hyvät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut koko maassa. Säännökseen on lisättävä, että lain tarkoituksena on myös riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaaminen (perustuslain 19 §:n 3 momentti). Samoin olisi perusteltua korostaa jo lain tarkoituksessa palveluiden asiakaskeskeisyyttä.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

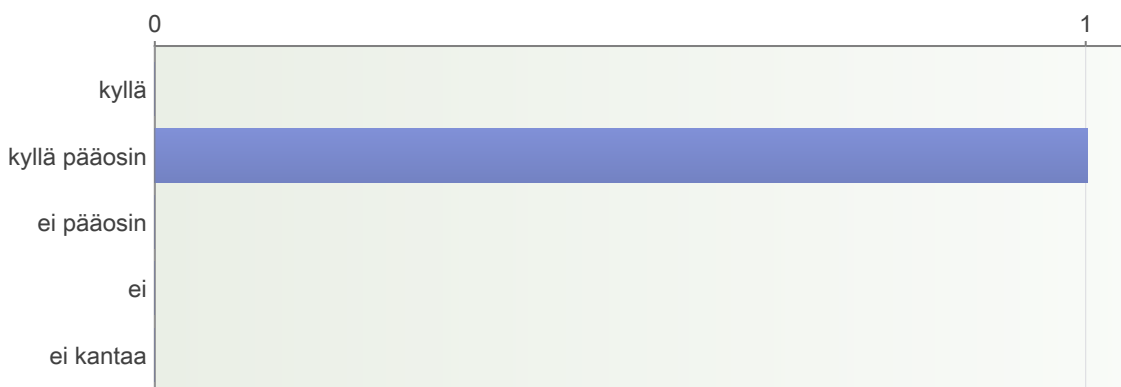

Avoimet vastaukset: kyllä

- Maakuntien välisiä sopimuksia tarvitaan tiettyjen palvelujen tai lastensuojeluun liittyvien erityisosaamista edellyttävien voimavarakeskittymien luomiseksi. Mikäli palvelujen järjestäminen ja tuottaminen ovat yhteistyösopimusten seurauksena sidoksissa siihen, että sopimuskumppanit noudattavat sopimuksia ja jos sopimuksen rikkominen uhkaa vaarantaa väestön palvelut, on perusteltua, että sopimukset laaditaan oikeudellisesti sitovina.

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- HUOM! Asiaan on otettu kantaa edellä kohdan 1. vastauksissa. Integraatio pelkäästään sote palveluissa ei riitä lasten ja perheiden eriarvoisuuden vähentämisen ja kustannustavoitteiden saavuttamisessa.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

- Pidämme valtion ohjauksen vahvistamista tarpeellisena mutta tietyin reunaehdoin ja siten että ohjaus mahdollistaa asiakaskohtaisen tuen räätälöinnin ja välttää palveluiden kaavamaisuuden ja byrokratisoitumisen riskit.

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

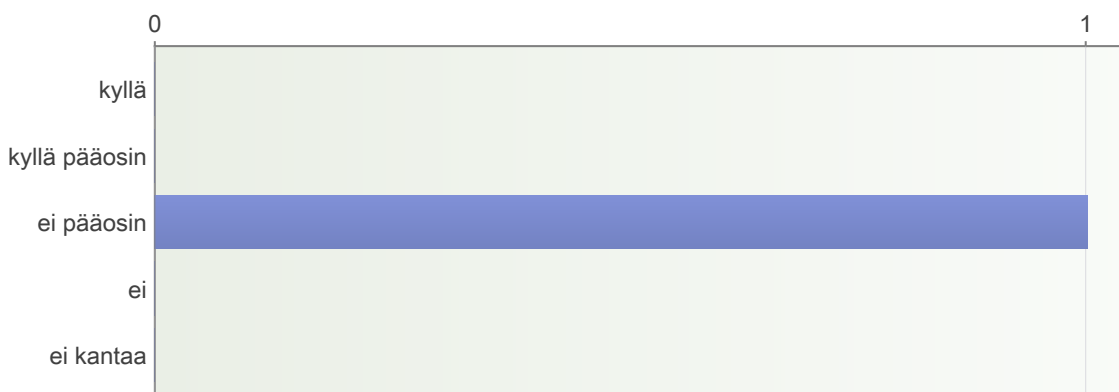

Avoimet vastaukset: kyllä

- Tuottamisen ja järjestämisen erottaminen on perusteltua lastensuojelun näkökulmasta sen vuoksi, että tuotettavat palvelut vaativat laajaa ammatillista erityisosaamista. Tällöin on perusteltua, että tuottamisesta vastaavan viranomaisen toimintaa ei johda luottamushenkilöistä koostuva toimielin vaan ammattijohtajat. Lastensuojelun näkökulmasta on tärkeää, että tuottamisesta vastaava ammattijohto on sisällöllisesti lastensuojeluun perehtynyttä. Lastensuojelupalvelujen tuottamisesta vastaavalla johdolla on oltava sosiaalipalvelujen ja lastensuojelupalvelujen johtamisen edellyttämää asiantuntemusta. Palvelujen tuottamisen asiakaslähtöistä johtamista on tuettava maakunnallisissa palvelulaitoksissa luomalla laitoksiin pysyvät johtamista, palveluiden suunnittelua, kehittämistä ja arvioimista omalla asiantuntemuksellaan tukevat ja konsultoivat kokemusasiantuntijarakenteet.

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Yhtiöittämisvelvollisuus tuo uuden rajapinnan maakunnan palvelutuotantoon, mikä voi haitata lasten ja nuorten sosiaali- ja terveysoikeuksien toteuttamista.

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaajien määrä: 1

- Asukkaiden osallistumia ja vaikuttamismahdollisuuksia koskevassa pykälässä 35 § tulisi perusteluissa erikseen korostaa myös alaikäisten eli lasten ja nuorten mahdollisuutta osallistua sekä aikuisten velvollisuutta ottaa selvää lasten ja nuorten mielipiteistä ennen päätöksentekoa. Tämä edellyttää maakunnan kannalta esim. yhteistyötä esimerkiksi koulujen ja oppilaitosten kanssa. Lasten ja nuorten tulee voida osallistua sekä asukkaiden että palveluiden asiakkaina. Myös perheiden, vanhempien ja läheisten osallisuuden toteutumisesta on huolehdittava. Jos tavoitteena on lapsikeskeiset ja perhelähtöiset palvelut, on perheille ja vanhemmille luotava mahdollisuuksia arvioida, miten palvelut ovat edistäneet perheiden hyvinvointia ja tuen saantia kokonaisuutena. Lasten ja nuorten asiakasosallisuutta (osallisuus sosiaali- ja terveystalouden käyttäjänä asiakkaana tai potilaana) vahvistetaan varmistamalla, että sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö turvaa kaikkien lasten yhdenvertaisen osallistumisen ja vaikutusmahdollisuudet koskien sekä omaa asiakkuutta että mahdollisuuksia vaikuttaa palveluiden kehittämiseen (myös esim. vammaiset ja maahanmuuttajalapsen sekä eri-ikäiset lapset ja nuoret).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät: 7 ja 8§ mukaisissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategisissa tavoitteissa sekä hyvinvointikertomuksissa tulee olla erikseen lasten ja nuorten hyvinvoinnin kokonaisuus. Kertomukset ja tavoiteasettelut tulee tehdä hyvässä vuorovaikutuksessa kunnan alueella toimivien järjestöjen, seurakuntien, eri ikäisten asukkaiden (esimerkiksi vaikuttajaryhmien ja asiakasraatien, oppilaitosten ja koulujen) sekä muiden toimijoiden kanssa. Nyt lakiehdotuksessa säädetään vain kunnan eri hallinnonalojen yhteistyövelvoitteesta. On tarpeen säätää myös velvoitteesta tehdä yhteistyötä em. toimijoiden kanssa niin kunnan kuin maakunnan hyvinvointikertomuksia laadittaessa

HYTE kertomien määrittely: kunnan hyvinvoinnin edistämisen rahoituksen perustaksi on ehdotettu joukkoa erilaisia kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavia indikaattoreita, joiden perusteella kunnan saama rahoitus määräytyy. Indikaattoreissa on kiitettävästi lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä perusopetukseen liittyviä indikaattoreita. Niistä huomattavan suuri osa kuvaa eri tavoin kunnan liikuntapalveluita ja yhteistyötä liikunta-alalla. Liikunta on toki lasten ja nuortenkin tärkeimmäksi kokemia kuntapalveluita. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta kuitenkin myös muilla palveluilla ja toimintoilla on merkitystä (kirjasto, kulttuuri, taiteen perusopetus jne.). Indikaattorit painottuvat terveyteen (ylipaino, päihtet) eivätkä sisällä lainkaan psykososiaalisen hyvinvoinnin osoittimia. Kuitenkin lasten ja nuorten ihmissuhdeympäristö on keskeinen heidän hyvinvointiaan määrittävä ja kannatteleva tekijä.

Mielenterveysongelmat ovat lasten ja nuorten uusi ”kansanterveysongelma”.

Näiltä osin esimerkiksi koulukiusaamisen vähentäminen, lasten kokeman yksinäisyyden vähentäminen tai vaikuttaminen lasten ja vanhempien vuorovaikutussuhteiden kohentamiseksi on olennaista. HYTE-rahoitukseen vaikuttavien indikaattoreiden kokonaisuutta olisi arvioitava vielä uudelleen niin että ne kuvaisivat paremmin lasten ja nuorten hyvinvoinnin oluttuvuuksia, joihin kunta voi vaikuttaa.

Lastensuojelun sijaishuollon palveluissa lupamenettelyn säilyttämistä tulisi vakavasti harkita

Sijaishuollon erityispiirteet tulee huomioida myös palveluntuottajaksi pääsemisen prosesseissa.

Palveluntuottajien kansallinen rekisteröinti ja sen julkinen tietokanta ovat sinällään kannatettavia asioita.

Huolestuttavaa on se, että nykyisen ennakkollisen valvonnan korvaisi rekisteröintimenettely ja siihen liittyvä riskiperustainen arviointi. Tuottamislain 16 §:ssä säädettäväksi suunniteltu ennakkotarkastus ja sen suorittaminen tarkoittaisi poikkeusta siihen pääsääntöön, että palvelun tuottaja itse vaadituilla tiedoilla osoittaisi palvelutoiminnan rekisteröinnin edellytysten täyttymisen. Tarkastus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi silloin, kun palvelun tuottajan aiemmassa toiminnassa on ilmennyt epäkohtia. Sijaishuollon osalta tätä ei voi pitää riittävänä, vaan sen osalta tulisi vakavasti harkita nykyisten toimiluvan myöntämiseen liittyvien menettelyiden säilyttämistä. Pelkällä palveluntuottajaksi rekisteröitymisellä ei voida riittävästi varmistua siitä, että palveluntuottaja todella pystyy tarjoamaan sisällöllisesti laadukasta palvelua. Sijaishuoltotyön ydin liittyy toimiviin vuorovaikutussuhteisiin, joiden laadusta ei voida varmistua teknisellä rekisteröinnillä.

Tuottamislakiluonnoksessa todetaan, että ”palvelun tuottajan rekisteröinti ei siis olisi sidottu tuotettaviin palveluihin, vaan antaisi lähtökohtaisen kelpoisuuden tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja” (s. 36).

Tämä on erittäin pulmallista sijaishuollon näkökulmasta.

Sijaishuollon erityiskysymykset on huomioitava riittävästi rekisteröintimenettelyssä. Epäkohdat ovat osaltaan

merkittävästi vaikuttaneet siihen, että lastensuojelulaissa säädetään niin tarkasti mm. sijaishuollon järjestämisestä. THL:ssä tehdyssä sote-järjestämislain ennakoarvioinnissa Tarja Heino ja Päivi Petrelius ovat todenneet lastensuojeluosuudessa seuraavaa: ”Sijaishuollon palveluiden järjestämistä, palveluiden hankkimista ja laadun varmistusta sekä sijaishuoltoon sijoitettujen lasten hyvinvoinnin seurantaa, valvontaa ja omavalvontaa tulee jatkossa kehittää integroituna kokonaisuutena, jossa kehittämistyön keskeisenä tavoitteena on sijoitettujen lasten ja nuorten oikeuksien toteutumisen ja hyvinvoinnin varmistaminen. Perustelutekstin mukaan ”Tarkoituksena on, että jatkossa luovuttaisiin lupamenettelystä ja se korvattaisiin palvelun tuottajan ilmoitukseen perustuvalla rekisteröinnillä.” Koska lastensuojelun sijaishuoltoon sijoitetut lapset ovat asiakkaina erityisen riippuvaisia palveluiden toimintakäytännöistä ja siten alttiina mahdollisille väärinkäytöksille, tulisi vakavasti harkita lastensuojelun sijaishuollon palveluissa lupamenettelyn säilyttämistä. Lisäksi lasten kuuleminen sekä valvonnan keinojen monipuolistaminen on välttämätöntä hoidon laadun seurannassa. Pelkkä ilmoitukseen perustuva rekisteröintimenettely ei riitä lastensuojelun sijaishuollon palvelujen osalta.” (<https://www.thl.fi/fi/web/sote-uudistus/lainsaadanto/uusin-sote-jarjestamislaki-ja-thl-n-ennakoarvio#.V-NxNHYH0tR.twitter>)

Nykyiset kuntien valvontatehtävät ehdotetaan muutettaviksi, mikä ei sekään ole ongelmatonta sijaishuollon kohdalla. Tuottamislakiehdotuksen (s. 5) mukaan kuntien nykyiset lupa- ja valvontamenettelyyn liittyvät tehtävät ehdotetaan poistettaviksi. Kunnilta poistuisi kokonaan yksityisen terveydenhuollon lupiin liittyvien ennakkotarkastusten tekeminen sekä sosiaalihuollon luvanvaraiseen toimintaan liittyvien lausuntojen antaminen lupaviranomaiselle. Kuntaan ei myöskään enää toimitettaisi muita kuin ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja koskevia ilmoituksia eikä kunta enää antaisi niitä koskevia lausuntoja lupaviranomaiselle. Kunta ei olisi enää tuottamislakiluonnoksessa tarkoitettu valvontaviranomainen. (s. 40) Tuottamislain luvussa 4 käsitellään valvontaviranomaisten valvontaa ja siihen liittyvää ohjausta Valviran ja aluehallintovirastojen osalta. Lakiehdotuksissa on määritelty Valviran ja aluehallintovirastojen rooleista ja tehtävistä. Maakunnan osalta sen sijaan jää avoimeksi, mikä on maakunnan valvontaviranomainen.

Maakunnan on huolehdittava siitä, että maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvia palveluja tuottaessa maakunnan palvelulaitos sekä palveluja tuottavat yritykset ja yhteisöt käyttävät toimintansa suunnittelussa ja johtamisessa toiminnan laatua, vaikuttavuutta, kustannuksia sekä palvelujen yhteensovittamisen toteutumista koskevaa alueellista ja kansallista tietoa, tutkimukseen perustuvaa muuta tietoa sekä asiakkaiden ja henkilöstön kokemuksiin perustuvaa tietoa. (järjestämislain 33 §) Se, miten tämä toteutuu käytännössä, on avoimeksi jäävä kysymys.

Järjestämislain 48 §:ssä säädetäviin ohjaus- ja arviointikäynteihin liittyy se, että käynnin kohteella on mahdollisuus ilmoittaa, että se ei pidä valvontaviranomaisen suunnittelemaa ohjauskäyntiä tarpeellisena ja kieltäytyä siitä. Tuottamislain 21 §:ssä säädetään rekisteri- ja valvontaviranomaisen mahdollisuuksista ohjaus- ja arviointikäyntejä palvelun tuottajan sosiaali- ja terveyspalveluja tuottaviin palveluyksiköihin. Käynneistä ja niiden ohjelmasta on sovittava ennakkoon palvelun tuottajan ja asianomaisen palveluyksikön kanssa. Tällaisten ohjaus- ja arviointikäyntien toteuttamiseen on varattava riittävästi resursseja ja sen lisäksi niiden tulisi olla säännönmukaisia (vrt. Ruotsissa ja Tanskassa vähintään 1–2 kertaa vuodessa tapahtuvia).

Tarkastusoikeudesta säädetään järjestämislain 49 §:ssä ja tuottamislain 24 §:ssä. Niiden mukaan valvontaviranomainen voi tarkastaa maakuntien ja maakuntien palvelulaitosten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muun palveluntuottajan palveluyksiköiden toiminnan, toimitilat ja välineet silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Palvelun käyttäjien mahdollisuuksia välittää tietoa mahdollisista epäkohdista valvontaviranomaisille tulee vahvistaa tulevaisuudessa esimerkiksi nettimuotoisten yhteydenottoväylien tai keskitetyn puhelinpalvelun kautta.

Katso myös:

<https://www.lskl.fi/kannanotot-ja-lausunnot/lastensuojelun-erityisyys-on-huomioitava-sote-valvonnan-uudistuksessa/>

Omavalvonnan vahvistaminen siirtää valvontatoimintaa viranomaisilta palveluiden tuottajille ja sijaishuollossa lapsille, nuorille ja heidän perheilleen sekä samalla korostuu lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valvontavastuu. Sosiaalityöntekijäresurssi on jo nykyisin liian niukkaa tosiasiallisen valvonnan toteuttamiseksi (asiaan on kiinnittänyt huomiota muun muassa eduskunnan oikeusasiamies vuoden 2015 toimintakertomuksessaan). Sijaishuollossa olevat lapset voivat pelätä joutuvansa kärsimään, jos ottavat

epäkohdat puheeksi. Vanhemmilla ei välttämättä ole voimavaroja tarttua lastensa asioihin ja havaitsemiinsa epäkohtiin.

Epäkohtiin puuttumista on täsmennetty myös vuonna 2015 voimaan tullessa sosiaalihuoltolaissa (1301/2014). Sen 48:ssä säädetään henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta, ja se koskee sekä julkisia että yksityisiä toimijoita. Sen tavoitteena on saada esiin asiakastyön epäkohtia ja niihin liittyviä uhkia siten, että niihin voitaisiin puuttua riittävän ajoissa. Ilmoitusvelvollisuuden menettelyohjeet on sisällytettävä omavalvontasuunnitelmaan (sosiaalihuoltolain 47 §). Käytännössä kyseisten menettelyohjeiden huomioiminen omavalvontasuunnitelmassa on vaihtelevaa.

Lasten ja nuorten oikeusturvan toteutuminen

SOTE- ja maakuntauudistuksen lapsenoikeusperustaisessa arvioinnissa on käsitelty perusteellisesti lasten ja nuorten oikeusturvan toteutumisen kokonaisuutta, mm. potilas- ja sosiaaliasiamiesten roolia sekä tarvetta maakunnan lapsiasiamiehen tehtävään. Tähän kokonaisuuteen on välttämätöntä palata osana lakien jatkotyötä. Tätä edellyttää myös YK:N lapsen oikeuksien sopimuksen lisäpöytäkirja jossa veloitetaan varmistamaan lasten ja nuorten mahdollisuudet saada kokemansa epäkohdat viranomaisten tietoon (ns. complaints mechanisms). Maakuntauudistuksen sekä valvontaviranomaisten uudistusten yhteydessä on otettava erikseen käsittelyyn ja arviointiin se miten tuetaan ja mahdollistetaan alaikäisten matalan kynnyksen keinot kokemiensa epäkohtien esille tuomiseen. Tämä liittyy myös lastensuojelun menneisy- tutkimuksen antamaan viestiin siitä, että lasten ja nuorten on kyettävä kertomaan julkisiin palveluihin liittyvistä ongelmista sujuvasti ja luotettavasti.

Olemme todenneet edellä tarpeen lisätä maakuntalakiin päätösten lapsivaikutusten arvioinnin velvoite. Toistamme tämän tarpeen myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain osalta.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Ei vastauksia.

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Ei vastauksia.

22. 20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Ei vastauksia.

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Ei vastauksia.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Ei vastauksia.

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Ei vastauksia.

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Ei vastauksia.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Ei vastauksia.

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Ei vastauksia.

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Ei vastauksia.

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Ei vastauksia.

33. 31. Pidätkö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Ei vastauksia.

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasejärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Ei vastauksia.

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Ei vastauksia.

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtiosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Ei vastauksia.

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Ei vastauksia.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Ei vastauksia.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Ei vastauksia.

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Miten asiakkaiden (ja tutkimuksen) vaikuttavuuden kannalta keskeiseksi nostama työskentelysuhteiden katkeamattomuus ja pitkäjännittäisyys turvataan mallilla, jossa varhaisemmassa vaiheessa tarjottava tuki mahdollisesti avataan valinnanvapaudelle laajemminkin? Jos palveluntuottajat vaihtuvat tiheästi ja jos niiden toiminnan sisältöjä ei kyetä tarpeeksi ohjaamaan, tuo vaikuttavuuden kannalta keskeinen elementti ei toteudu. Jo nykytilanteessa palveluiden ostaminen on erityisesti isoissa kaupungeissa runsasta ja sisältöjen suhteen tilanteen hallinta on varsin iso haaste. Sen vuoksi tietoon perustuva selkeä keskitetympi ohjaus ja samalla myös osaamisen kehittämisen tuki olisivat äärimmäisen tärkeitä jatkossa – oli järjestäminen/tuottaminen organisoitu miten hyvänsä. Ohjauksen ja valvonnan näkökulmasta keskeistä on, että toimeksiantosuhteiset sijaisperheet pitäisi myös saada yhteiseen rekisteriin. Tämä siksi, että tällä hetkellä valvonta saattaa pettää esim. sen suhteen, mitkä kunnat ovat sijoittaneet lapsia ja kuinka paljon (eli sijoittajakuntien yhteistyö/ tiedonvaihto pettää). Tietoa sijoittavilla kunnilla ei ole myöskään aina siitä, kuinka paljon perheellä on muita tuettavia eli tukiperhelapsia (tai -aikuisia). Tieto siitä, ketä sijaisperheessä "pyörä", saattaa tulla sattumanvaraisesti esiin. Tässäkään ei maakuntakohtainen ratkaisu riitä, koska lapsia sijoitetaan eri maakuntien alueelle. Tarvitaan kansallinen rekisteri! Esim. Tanskassa se on käytäntö.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan uudistuksen yhtenä tavoitteena on saada aikaan monituottajamalli, jossa palveluja tuottavat maakunnan palvelulaitos, palvelulaitoksen omistamat yhtiöt, yksityiset yhtiöt ja järjestöt sekä itsenäiset ammatinharjoittajat. Lastensuojelun sijaishuollossa on jo nyt tilanne, jossa valtaosan palveluista tuottaa erilaiset yritykset ja järjestöt. Julkisen sektorin palveluiden osuus (kuten kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämät lastensuojelulaitokset ja valtion koulukodit) on vähentynyt. Sijaishuollon toimialalla sisäinen kilpailu on kovaa ja palveluiden hankinta perustuu pitkälti hankintalainsäädännön edellyttämään kilpailutusmenettelyyn. Kunnat ja kuntayhtymät toteuttavat palveluiden kilpailutuksia eri tavoin ja niiden hankintaosaaminen on eritasoista, mikä on hankaloittanut muun muassa palveluntuottajien asemaa ja palveluiden laadun yhdenvertaista tarkastelua. Sijaishuollossa ei ole käytössä kansallisia laatukriteereitä, joita voitaisiin hyödyntää sekä palveluiden hankkimisessa ja tuottamisessa (kustannusseurannan näkökulmasta) että yksittäisen lapsen saaman palvelun vaikuttavuuden seurannassa. Tavoitteeksi tulisi asettaa lapsen oikeuksia ja hyvinvointia turvaavien sijaishuollon laatukriteereiden rakentaminen LAPE-työskentelyn aikana. Vastaava kriteeristö tarvitaan ohjaamaan myös lastensuojelun perhekuntoutuksen palveluja.

Vuonna 2014 kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna yhteensä 17 958 lasta. Huostaanotettujen lasten määrä oli 10 675.

([https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-](https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu/lastensuojelu-2014)

[sosiaalipalvelut/lastensuojelu/lastensuojelu-2014](https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu/lastensuojelu-2014)) Sijaishuoltoa toteutetaan toimeksiantosuhteisessa ja luvanvaraisessa perhehoidossa sekä laitoshoidossa. Lastensuojelulain mukaan perhehoito on ensisijainen sijaishuoltomuoto. Perhe- ja laitoshoidon ohjausta ja valvontaa toteutetaan eri tavoin ja eri mekanismein.

Luvanvaraisen perhehoidon ja laitoshoidon ohjausta ja valvontaa tekevät tällä hetkellä Valviran ja aluehallintovirastojen ohella yksikön sijaintikunta ja lapsen yksikköön sijoittanut kunta sekä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Valtion koulukotien ohjauksesta vastaa myös THL. Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ohjaus ja seuranta toteutuvat pitkälti lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja/tai perhehoitajia tukevan palveluntuottajan toimesta. Suunnitteilla olevassa mallissa sijaishuoltopalveluiden erilaiset ohjaus- ja valvontamekanismit on tarkoitus pitää erilaisina jatkossakin.

On esitetty, että perhehoitolain mukainen toimeksiantosuhteinen perhehoito ei tule kuulumaan sote-tuottamislain sääntelyn piiriin. (Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi lisäksi omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitetun omaishoidon sekä perhehoitolaissa (263/2015) tarkoitetun perhehoidon

toteuttaminen, joita kumpaakin toteutetaan kunnan ja hoitajan välisen toimeksiantosopimuksen perusteella. Sen sijaan lain soveltamisalaan kuuluisi perhehoitolain 4 §:ssä säädetty ammatillinen perhehoito, joka ei perustu toimeksiantosopimukseen, vaan esimerkiksi kunnan ja palvelun tuottajan väliseen ostopalvelusopimukseen. Tämä vastaisi nykyistä sääntelyä. (ss. 47–48) Epäselväksi jää, miten tämä tullaan järjestämään tulevaisuudessa, kun vastuu lastensuojelupalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta siirtyy maakunnille.)

Sijaishuollon toteuttamisessa on havaittu puutteita. Huhtikuussa 2016 julkaistussa selvityksessä koskien sijaishuollon epäkohtia ensimmäisen lastensuojelulain aikana todettiin valvonnan olleen puutteellista ja osaltaan mahdollistaneen lasten kaltoinkohtelun sijaishuollossa (Hytönen, Kirsi-Maria Hytönen & Malinen, Antti & Salenius, Paula & Haikari, Janne & Markkola, Pirjo & Kuronen, Marjo & Koivisto, Johanna (2016)

Lastensuojelun sijaishuollon epäkohdat ja lasten kaltoinkohtelu 1937–1983.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen raportteja ja muistioita 2016:22. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74821/Rap_2016_22.pdf?sequence=1). Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa on tehty viime vuosina useita ratkaisuja, joissa on todettu sijaishuollossa olevan käytössä epäasiallisia ja lapsen oikeuksia loukkaavia toimintatapoja. YK:n lapsen oikeuksien komitea on edellisen määräaikaisraportoinnin yhteydessä antamissaan loppupäätelmissä todennut sijaishuollon valvonnan olevan puutteellista samoin kuin lasten käytössä olevien valitusmekanismien. Komitea on kehottanut Suomea ryhtymään toimiin, joilla nämä epäkohdat saadaan korjatuiksi. (YK:n lapsen oikeuksien komitean loppupäätelmät ja suositukset Suomelle (CRC/C/FIN/CO/4*) 7.11.2011, kohdat 33 ja 34d)

Nyt ehdotettavilla muutoksilla Suomessa ollaan vahvistamassa sellaista ohjauksen ja valvonnan mallia, jossa palveluntuottajan oman toiminnan valvonta omavalvonnalla on keskeisin menettely. Suunnitelmien mukaan ennakkoinen valvonta kohdistuisi jatkossa ennen kaikkea palveluntuottajan taloudellisiin mahdollisuuksiin toimia yrittäjänä ja muodolliseen kelpoisuuteen tarjota sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Sijaishuollon näkökulmasta tätä ei voi pitää riittävänä. Esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa on viime vuosina vahvistettu sijaishuollon ohjausta ja ulkopuolista valvontaa epäasiallisten toimintatapojen kitkemiseksi ja lasten oikeuksien turvaamiseksi. Suomessa sen sijaan viranomaisvalvontaa ollaan vähentämässä ja siirtämässä valvontavastuuta palveluntuottajien lisäksi palvelunkäyttäjille eli sijaishuollon osalta kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille ja heidän läheisilleen. Omavalvonnan ja entisestään kaventuvan ennakkolisen valvonnan korostaminen ensisijaisina valvontakeinoina muodostavat oikeusturvariskin sijaishuollossa, koska ne eivät riitä turvaamaan sijaishuollossa elävien ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeuksien toteutumista. Tähän liittyviä lastenoikeusperustaisia vaikutuksia ovat arvioineet myös Esa Iivonen ja Kirsi Pollari laatimassaan lapsivaikutusten ennakoarvioinnissa koskien sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja maakuntaudistusta (20.10.2016). Heidän arvioinnin mukaan suunnitteilla oleviin ohjaus- ja valvontamenettelyiden muutokseen liittyy monia oikeusturvariskejä lapsen oikeuksien näkökulmasta.

Tavoite siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajia koskeva lainsäädäntö uudistetaan siten, että kaikkia palvelun tuottajia koskevat samat perussäännökset ja velvoitteet, on kannatettava. Yksityisillä palveluntuottajilla on esimerkiksi suurimman kustannuserän eli henkilöstön työaikojen suhteen erilaiset säännöt kuin julkisella sektorilla. Tämänkaltaisten asioiden korjaaminen on tarpeellista.

Lastensuojelun perhehoidon ja laitoshoidon osalta koko järjestämisen vastuun on oltava yhdessä paikassa, maakunnassa. Sijoituspaikkojen hallinnointi, paikkojen arviointi, ohjaus, hankinta ja valvonta on perusteltua toteuttaa keskitetyn maakunnallisen yksikön toimesta. Sijoitusmuodon arvioinnissa suhteessa lapsen tarpeeseen tarvitaan mukaan lapsen kanssa lähiyötä tehnyt/tekevä lastensuojelun sosiaalityöntekijä. LAPEN eräänä lastensuojelun sosiaalityön ammatillisen osaamisen, asiakastyön tukirakenteiden ja myös arviointiosaamisen vahvistaminen. Sijoituspaikan ja -muodon valinta tulisi tehdä siten, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on keskeinen toimija sijoituspaikan ja lapsen tarpeiden yhteensovittamisessa. Sijoitusmuodon arviointi suhteessa lapsen tarpeeseen, paikkojen rekrytointi, arviointi ja hankinta ja yhteensovittaminen sekä prosessin tuki ja ohjaus.

Erityisen tärkeää ja merkityksellistä on lastensuojelun näkökulmasta se, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän asemointi näkyy vahvana. Yhtä aikaa sen mukana tulee olla sen edellytyksenä oleva riittävä resursointi ja tuki.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa listatut integraation toteutumista koskevat säädökset ovat tarpeellisia. Koska tavoitteena on nimenomaan asiakaslähtöisen integraation toteutuminen, on säädöksiin lisättävä velvoite luoda maakuntaan maakunnalliset rakenteet integroitujen palveluiden suunnittelemiseksi ja arvioimiseksi yhteistyössä asiakkaita edustavien asiakasraatien ja kokemusasiantuntijoiden kanssa. Lastensuojelun asiakkaana olevien lasten, nuorten ja perheiden kohdalla integraation toteutumisen varmistaminen edellyttää, että maakunnat veloitetaan luonnoksessa mainittujen toimintamuotojen lisäksi tuottamaan arviointitietoa integraation toteutumisesta ja ottamaan asiakkaita edustavat ryhmät mukaan arviointiin. Pykälän alla olevan listan kohdan voisi muotoilla näin (lisäysehdotus): 7) toimitettava maakunnalle sen järjestämistehtävän edellyttämät asiakkailta koottuun palaute- ja arviointitietoon perustuvat tiedot palvelujen toteutumisesta.

LIITE

Opiskeluhoitopalvelujen järjestäminen sote-uudistuksessa

Peruskysymys: Siirretäänkö maakunnan järjestämisvastuulle kaikki opiskeluhoitopalvelut (koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä psykologin ja kuraattorin palvelut) vai vain koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, jolloin psykologin ja kuraattorin palvelut jäisivät kuntien järjestämisvastuulle. Kahta erilaista järjestämistapaa ei ole odotettavissa. Kaikki opiskeluhoitopalvelut ml. kuraattori- ja psykologipalvelut ovat sosiaali- ja terveyspalveluja. Sote-uudistuksen peruslinjauksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja henkilöstö siirtyvät maakunnan järjestämisvastuun piiriin 1.1.2019 alkaen. Uudistuksessa keskeinen tavoite on sote-palvelujen integraatio. Sote-lakien hyväksymisen jälkeen substanssilakeihin tehdään tarvittavat tekniset muutokset.

Hallitus on linjannut opiskeluhoitopalvelut valinnanvapauden ulkopuolelle (29.6.2016). Näin ollen maakunnan palvelulaitos huolehtii opiskeluhoitopalvelujen tuottamisesta, mikä mahdollistaa niiden tuottamisen kokonaisuutena.

Lähtötilanne: Opiskeluhoito on tarkoitettu opiskelijoiden oppimisen, terveyden, hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseksi sekä varhaisen tuen turvaamiseksi. Opiskeluhoitopalvelu on edistettävä oppilaitosyhteisön ja -ympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta. Lisäksi tarkoituksena on edistää kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä sekä vahvistaa opiskeluhoitopalvelujen toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä. On turvattava myös opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu. (L 1287/2013.). Opiskeluhoitotyö sisältää yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä. Opiskeluhoitopalvelujen henkilöstö toteuttaa näitä molempia.

Opiskeluhoito on järjestettävä esi- ja perusopetuksessa sekä lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille, yhteensä noin 800 000 lapselle ja nuorelle.

Kaksi vuotta voimassa ollut oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1.8.2014) toi psykologi- ja kuraattoripalvelut toiselle asteelle, antoi rakenteet opiskeluhoitopalvelujen johtamiselle ja toteuttamiselle, selkeytti tietosuojakäytäntöjä ja korosti opiskelijoiden asemaa ja osallisuutta. Seurantojen mukaan yhteisöllisessä työssä, palvelujen saatavuudessa ja monialaisessa työssä on edetty lain tavoitteiden suuntaan. Edelleen on kuitenkin havaittavissa alueellisia ja koulutustasokohtaisia eroja, ja kehitettävää riittää.

Opiskeluhoitopalvelujen henkilöstö on sote-ammattihenkilöitä, joiden on noudatettava sote-lainsäädäntöä -psykologit ovat terveydenhuollon ja kuraattorit sosiaalialan ammattihenkilöitä (L terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994, 5§, L sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015, 7-8 § oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 14 §).

-oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä henkilötieto- ja julkisuuslain lisäksi psykologeja ja kuraattoreita sitovat terveyden- ja sosiaalihuollon potilas/asiakas- ja asiakirjalait

Opiskeluhoitopalvelut on järjestetty tällä hetkellä kirjavasti

-oppilaitoksen sijaintikunta vastaa palvelujen järjestämisestä (L 1287/2013), mutta

kunta voi päättää, minkä hallintokunnan alaisuudessa kuraattori- ja psykologipalvelut järjestetään. (Kuntainfo 13a/2015)

-palvelusta vastaavien hallintokuntien osuudet (% kunnista, n= 297) perusopetuksen osalta vuonna 2015 (TEA

tiedonkeruu, OPH & THL)

Sivistys- tai opetustoimi Sosiaali- tai terveystoimi

Psykologitoiminta 3649

Kuraattoritoiminta 6424

Pienissä kunnissa psykologi- ja kuraattoritoiminta oli sosiaali- tai terveystoimessa yli 50 %:ssa kuntia

-sosiaali- ja terveystoimi on järjestänyt kuraattoripalvelut myös osassa suuria kuntia (esim. Vantaa); osassa kuntia psykologitoiminta oli järjestetty ostopalveluina, jolloin työ on yleensä kohdistunut vain yksilökohtaiseen työhön

-Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi (Eksote) järjestää kaikki opiskeluhuollon palvelut maakunnallisina sote-palveluina. Saadun arvion mukaan opiskeluhoitopalvelujen yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa on tiivistynyt ja sote-palvelut koulu-yhteisössä ovat lisääntyneet. Myös muissa sote-uudistuksen edelläkävijämaakunnissa, mm. SiunSote ja Kainuu, on lähdetty siitä, että opiskeluhoitopalvelut järjestetään osana sosiaali- ja terveystoimen palveluja.

-Ammatillisten oppilaitosten opiskeluhoitopalvelut järjestää usein koulutus kuntayhtymä, jonka koko voi vaihdella muutamasta kunnasta yli 20 kuntaan.

Maakunnassa ja kunnissa järjestettävien kuraattori- ja psykologipalvelujen vertailu

Kaikki opiskeluhoitopalvelut maakunnan järjestämisvastuulla Kuraattori- ja psykologipalvelut kuntien järjestämisvastuulla. Koulu- ja opiskelu-terveydenhuolto maakunnassa

Järjestäjät • 18 maakuntaa (2019 alusta)

- Kuntien järjestämisvastuulla olleet opiskeluhoitopalvelut siirtyisivät kokonaisuudessaan maakuntien järjestämisvastuulle.
- Opetus- tai sivistystoimissa olleet psykologit ja kuraattorit siirtyisivät maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin.
- Opiskeluhoitopalvelut muodostaisivat kussakin maakunnassa kokonaisuuden, jota voitaisiin ohjata yhtenäisesti.

palveluilla sama järjestäjä,

järjestäjien kantokyky vahva • 313 kuntaa vuonna 2016

- Psykologi- ja kuraattoritoiminta yli 300 kunnan opetus- tai sivistystoimen järjestämisvastuulle.
- Sosiaali- ja terveystoimen vastuulla olleet psykologit ja kuraattorit siirtyisivät opetus- tai sivistystoimeen.
- Näihin, yleensä pieniin kuntiin joudutaan palkkamaan sosiaalityöntekijöitä vastaviksi kuraattoreiksi. Nyt kuntien sosiaalityöntekijät ovat hoitaneet myös vastaavan kuraattorin tehtäviä.
- Ammatillisen koulutuksen kuntayhtymät järjestäisivät opiskelijoille psykologi- ja kuraattoripalvelut.

eri opiskeluhoitopalveluilla eri järjestäjät,

yli puolet järjestävistä kunnista pieniä, alle 6000 asukkaan kuntia

Palvelujen tarjoamisen paikka, siinä ja palvelujen kokonaisuus • Koulu- ja oppilaitosyhteisössä lähipalveluina.

- Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoito, pääpaino ehkäisevässä työssä.
- Yhden monialaisen palvelukokonaisuuden eli opiskeluhoollon tiimin työskentelyn kehittäminen mahdollistuu.

sama paikka ja sisältö

vahvuutena palvelujen kokonaisuuden muodostaminen •Koulu- ja oppilaitosyhteisössä lähi-palveluina.
•Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiske-luhoolto, pääpaino ehkäisevässä työssä.
•Erillisinä rinnakkaisina palveluina, joiden yhteistyöstä sovittava erikseen jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa.

sama paikka ja sisältö

palveluja tarjotaan usealla eri luukulla
palvelut osin päällekkäisiä, mm. mielenterveyden tukemisen osalta
Rajapinta•Rajapinta syntyisi sote-palvelujen ja koulun toiminnan välille,
toteuttaa sote-integraatiota
vahvuutena palvelujen paremmat mahdollisuudet tukea opiskelijoita

Sote-järjestämislaki sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki velvoittavat yhteistyöhön ja ratkaisemaan rajapinnasta aiheutuvan tilanteen.

•Rajapinta syntyisi opiskeluhoolto- palvelujen sisään,
rikkoo sote-integraation,
opiskelijoille tarjottava tuki on haja-naista eikä muodosta kokonaisuutta opiskelijoiden näkökulmasta
monialainen näkemys muodostetaan vain harvoissa tilanteissa

Sote-järjestämislaki sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki velvoittavat yhteistyöhön ja ratkaisemaan rajapinnasta aiheutuvan tilanteen.

Yhteistyö muiden pal-velujen kanssa•Yhteistyö muihin sote-palveluihin esimerkiksi erikoissairaanhoidon sujuvaa. Mahdollistaa palvelujen jalkautumisen ja konsultaatiot. Mahdollistaa toimivat hoitoketjut esim. mielenterveysongelmien ja oppi-misvaikeuksien tunnistamiseksi ja hoita-miseksi. Mahdollistaa myös opiskeluhoollon palvelujen henkilöstön erityisosaamisen hyödyntämisen koko maakunnassa, esim. konsultaatioiden kautta.

•Mahdollistaa kuraattoreiden ja maakunnan sosiaalipalvelujen yhteistoiminnan palve-lutarpeen arvioimisessa sekä sujuvan yhteistyön lastensuojelun kanssa.
•Opiskeluhoolto-palvelujen rajapinta kuntiin jääviin palveluihin neuvotellaan kunkin kunnan kanssa erikseen, kuitenkin siten, että palvelujen järjestämisen periaatteet ovat yhtenevät maakuntatasolla. Kuntien ja niiden koulujen erilaiset tarpeet otetaan huomioon opiskeluhooltoryhmien, opiskeluhooltosuunnitelmien, opiskelijoi-den näkemysten selvittämisen sekä valtakunnallisten tiedonkeruiden avulla.
•Yhteistyö opettajien kanssa ja kunnan muihin palveluihin (varhaiskasvatus, nuorisotyö) sujuvaa.
•Kunkin kunnan neuvoteltava erikseen yhteistyökäytännöt maakunnan sote-palvelujen esim. erikoissairaanhoidon, lastensuojelun ja sosiaalityön kanssa.

•Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja kuraattori- ja psykologitoiminnan välinen rajapinta ja yhteistyökäytänteet ja työnjako olisi neuvoteltava jokaisessa kunnassa ja jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa erikseen.

Henkilöstön asema, määrä, työsuh-teiden jat-kuvuus•Henkilöstö siirtyy maakunnan palveluk-seen nk. liikkeen luovutuksen periaatteella ('vanhoina työntekijöinä')

•Henkilöstön määrä perustuu opiskelijoiden määrään ja heidän tuen tarpeisiinsa (pai-kallistuntemus esiin mm.

opiskelu-huoltosuunnitelmissa ja opiskelijoiden näkemyksissä).

- Varmistettava pitkäjänteinen toiminta, yhteistyösuhteiden jatkuvuus, tuttuus ja luottamuksellisuus: sama henkilöstö ja mahdollisimman jatkuvat työsuhteet.
- 18 maakunnan palvelulaitoksen tehtävä•Opetus- tai sivistystoimeen siirtyvien psykologien ja kuraattoreiden työsuhteen ehdot (miten määräytyvät)
- Henkilöstön määrä perustuu opiskelijoiden määrään ja heidän tuen tarpeisiinsa (opis-ke-luoltosuunnitelmat, opiske-lijoiden näkemykset).

•Varmistettava pitkäjänteinen toiminta, yhteistyösuhteiden jatkuvuus, tuttuus ja luottamuksellisuus: sama henkilöstö ja mahdollisimman jatkuvat työsuhteet.

•313 kunnan sivistystoimen tehtävä

Ohjaus•Opiskeluhoitopalveluja pystyttäisiin ohjaamaan kokonaisuutena, kohdentamaan voimavaroja opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti, yhtenäistämään toimintatapoja, järjestämään yhteistä koulutusta ja työnohjausta sekä selvittämään opiske-lijoiden näkemyksiä maakuntatasoisesti.

oppilaat ja opiskelijat tasa-arvoisessa asemassa maakunnan sisällä

- Kansallinen ohjaus: THL, OPH•Kukin kunta ohjaisi psykologi- ja kuraattoritoimintaa (313 mallia), suurten kuntien mahdollisuudet yhtenäistää kuraattorin ja psykologin palveluja, järjestää koulutusta ja työnohjausta pieniä kuntia paremmat. Osaaminen voisi heikentyä ja ohjaus jäädä irralliseksi maakuntien ohjauksesta.

maakunnan sisällä kuntakohtaista vaihtelua - oppilaat ja opiskelijat eriarvoisessa asemassa

•Kansallinen ohjaus: THL, OPH

Ammatillinen johto, esimiehet•Palvelulaitoksen ammattijohtajat varmis-taisivat ammatillisen johdon•

Ammatillinen johto järjestyy suurissa kunnissa, mutta voisi olla heikosti jär-jestettävissä erityisesti pienissä kunnissa.

•Rehtori tai sivistystoimen johtaja psyko-login ja kuraattorin lähiesimiehenä on vastuussa myös lapselle järjestettävästä yksilökohtaisesta tuesta sekä sen kustannuksista. Työntekijä voi joutua ristiriitatilanteeseen (koulun etu versus lapsen etu) ja oppilas/huoltaja ei voi luottaa lapsen edun ensisijaisuuteen työntekijän toiminnassa.

Asiakas- ja asiakirjalait•Toiminnassa syntyviä asiakastietoja on aina käsiteltävä sosiaali- ja terveyden-huollon erityislainsäädännön edellyttämin tavoin (Kuntainfo 13a/2015).

•Maakunta rekisterinpitäjä. Asiantunte-musta olisi saatavissa asiakastietojen käsittelyyn•Toiminnassa syntyviä asiakastietoja on aina käsiteltävä sosiaali- ja terveyden-huollon erityislainsäädännön edellyttämin tavoin (Kuntainfo 13a/2015)

•Sote-lainsäädännön mukaista asiantun-temusta voi puuttua etenkin pienissä kunnissa.

Kehittämis-

työ•Kehittämistyö maakuntien vastuulla, kohdistuisi koko opiskeluhoitopalvelujen henkilöstöön. Hyvät mahdollisuudet uudistaa opiskeluhoitopalvelut kokonai-suutena ja parantaa niiden vaikuttavuutta.

•Sisältyy Lape-muutosohjelman kehittämis-kokonaisuuteen.•Kehittämistyö kuntien vastuulla, kohdis-tuisi vain kuraattori- ja psykologipalveluihin.

•Suurten kuntien mahdollisuudet kehittä-mistyöhön ovat pieniä kuntia paremmat.

8.11.2016 Marjaana Pelkonen STM, Marke Hietanen-Peltola THL

Tietoja kunnista (Kuntaliitto)

-313 kuntaa vuoden 2016 alussa

-kunnat ovat kooltaan pieniä: keskimääräinen kuntakoko 2015 oli noin 17 000 asukasta, mediaanikoko 6080

asukasta. Hieman yli puolet kunnista on alle 6000 asukkaan kuntia